

بخش اول: کلیات ۷

- فصل اول: تعریف آیین دادرسی کیفری و اصول حاکم بر آن ۷
فصل دوم: دعاوی عمومی و دعاوی خصوصی ۱۶

بخش دوم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی ۴۳

- فصل اول: دادسرا و حدود صلاحیت آن ۴۳
فصل دوم: ضابطان دادگستری و تکالیف آنان ۴۸
فصل سوم: وظایف و اختیارات دادستان ۸۴
فصل چهارم: وظایف و اختیارات بازپرس ۱۱۴
مبحث اول: اختیارات بازپرس و حدود آن ۱۱۴
مبحث دوم: صلاحیت بازپرس ۱۴۲
فصل پنجم: معاینه محل، تحقیق محلی، بازرسی و کارشناسی ۱۵۰
فصل ششم: احضار و تحقیق از متهم، شهود و مطلعان ۱۸۸
مبحث اول: احضار، جلب و تحقیق از متهم ۱۸۸
مبحث دوم: احضار و تحقیق از شهود و مطلعان ۲۲۳
فصل هفتم: قرارداهای تأمین و نظارت قضایی ۲۲۳
فصل هشتم: اقدامات بازپرس و دادستان پس از ختم تحقیقات ۲۸۵
فصل نهم: تحقیقات مقدماتی جرائم اطفال و نوجوانان ۳۱۳
فصل دهم: وظایف و اختیارات دادستان کل کشور ۳۱۷

بخش سوم: دادگاه‌های کیفری، رسیدگی و صدور رأی ۳۲۳

- فصل اول: تشکیلات و صلاحیت دادگاه‌های کیفری ۳۲۳
فصل دوم: رسیدگی به ادله اثبات ۳۶۷
فصل سوم: رسیدگی در دادگاه‌های کیفری ۳۷۶
مبحث اول: کیفیت شروع به رسیدگی ۳۷۶
مبحث دوم: ترتیب رسیدگی ۴۰۱
مبحث سوم: صدور رأی ۴۱۱
فصل چهارم: رسیدگی در دادگاه کیفری یک ۴۱۸
مبحث اول: مقدمات رسیدگی ۴۱۸
مبحث دوم: ترتیب رسیدگی ۴۳۰

۴۳۷	مبحث سوم: صدور رأی
۴۴۰	فصل پنجم: رأی غیابی و واخواهی
۴۴۵	فصل ششم: رسیدگی در دادگاه اطفال و نوجوانان
۴۴۵	مبحث اول: تشکیلات
۴۴۷	مبحث دوم: ترتیب رسیدگی
۴۵۴	فصل هفتم: احاله
۴۶۰	فصل هشتم: رد دادرس

بخش چهارم: اعتراف به آراء ۴۶۶

۴۶۶	فصل اول: کلیات
۴۸۸	فصل دوم: کیفیت رسیدگی دادگاه تجدیدنظر استان
۵۰۳	فصل سوم: کیفیت رسیدگی دادگاه عالی کشور
۵۱۴	فصل چهارم: اعاده دادرسی

بخش پنجم: اجرای احکام کیفری و اقدامات تأمینی و تربیتی ۵۳۱

۵۳۱	فصل اول: کلیات
۵۵۳	فصل دوم: اجرای مجازات حبس
۵۶۴	فصل سوم: اجرای محکومیت‌های مالی
۵۷۳	فصل چهارم: اجرای سایر احکام کیفری
۵۷۷	مواد ۴۱۷ الی ۴۴۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱
	فصل پنجم: اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی
۵۹۶	

بخش ششم: هزینه دادرسی ۶۰۴

بخش هفتم: سایر مقررات ۶۱۱

بخش هشتم: آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح ۶۱۴

۶۱۴	فصل اول: کلیات
۶۲۲	فصل دوم: تشکیلات دادسرا و دادگاه‌های نظامی
۶۴۰	فصل سوم: صلاحیت
۶۴۹	فصل چهارم: کشف جرم و تحقیقات مقدماتی
۶۴۹	مبحث اول: ضابطان نظامی و تکالیف آنان

۶۶۴	.....	مبحث دوم: کارشناسی
۶۶۵	.....	مبحث سوم: احضار
۶۶۹	.....	مبحث چهارم: قرار بازداشت موقت
۶۷۴	.....	مبحث پنجم: مرور زمان
۶۸۱	.....	فصل پنجم: وکالت در دادسرا و دادگاه نظامی
۶۸۳	.....	فصل ششم: ترتیب رسیدگی، صدور و ابلاغ رأی
۶۹۱	.....	فصل هفتم: تجدیدنظر و اعاده دادرسی
۶۹۷	.....	فصل هشتم: اجرای احکام
۷۰۲	.....	فصل نهم: زندان‌ها و بازداشتگاه‌های نظامی

بخش نهم: دادرسی الکترونیکی ۷۰۹

بخش دهم: آیین دادرسی جرائم رایاندهای ۷۲۴

بخش یازدهم: آیین دادرسی جرائم اشخاص حقوقی ۷۴۷

بخش دوازدهم: سایر مقررات ۷۵۸

قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۲ .... ۷۶۰

قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ ..... ۷۶۲

آیین‌نامه نحوه اجرای احکام حدود، سلب حیات، قطع عضو، قصاص نفس و عضو و جرح، دیات، شلاق، تبعید، نفی بلد، اقامت اجباری و منع از اقامت در محل یا محل‌های معین مصوب ۱۳۹۸ رئیس قوه قضائیه ۷۷۵

آیین‌نامه نحوه اجرای قرار تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، قرار تعویق صدور حکم، نظام نیمه‌آزادی و آزادی تحت نظارت سامانه‌های الکترونیکی و جایگزین‌های حبس مصوب ۱۳۹۸ رئیس قوه قضائیه ۷۹۷

قانون آیین دادرسی کیفری

مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۸

بخش اول: کلیات

فصل اول: تعریف آیین دادرسی کیفری و اصول حاکم بر آن

ماده ۱- آیین دادرسی کیفری مجموعه مقررات و قواعدی است که برای کشف جرم، تعقیب متهم، تحقیقات مقدماتی، میابجیکری، صلح میان طرفین، نحوه رسیدگی، صدور رأی، طرق اعتراف به آراء، اجرای آراء، تعیین وظایف و اختیارات مقامات قضایی و ضابطان دادگستری و رعایت حقوق متهم، بره‌دیده و جامعه وسیع می‌شود.

نکته ۱: آیین دادرسی کیفری یکی از رشته‌های مهم علوم جنایی است که به مطالعه سازمان و تشکیلات مراجع قضایی و نحوه رسیدگی آنها می‌پردازد.

نکته ۲: قانون‌گذار در این ماده به‌صورت کاملاً درستی به تعقیب متهم اشاره کرده است؛ زیرا ما در امر تعقیب، با فردی که متهم به ارتکاب جرم است، یعنی شخصی که اوها شده جرمی را مرتکب گردیده، روبرو هستیم و هدف از رسیدگی‌های کیفری نیز، تشخیص گناهکاری یا بی‌گناهی متهم است و تنها، پس از اعلام مجرمیت به‌واسطه حکم قطعی دادگاه است که می‌توان عنوان مجرم را بر شخص مرتکب جرم، اطلاق نمود. از این رو، اطلاق عنوان مجرم (در قانون سابق به تعقیب مجرم‌ان اشاره شده بود) به فردی که در پناه اصل برائت قرار دارد و تا اثبات مجرمیت وی در دادگاه، بی‌گناه فرض می‌شود، پست‌دیده نیست.

نکته ۳: از نوآوری‌های این ماده در تعریف آیین دادرسی کیفری، می‌توان به این موارد اشاره نمود: ۱- میانجی‌گری ۲- صلح میان طرفین ۳- تعیین وظایف و اختیارات ضابطین دادگستری ۴- رعایت حقوق متهم، بره‌دیده و جامعه.

نکته ۴: صلاحیت مراجع کیفری و ادله اثبات اتهام، از موضوعات مهم مورد بحث در آیین دادرسی کیفری است که در این ماده به آنها اشاره نشده است.

نکته ۵: قانون‌گذار در بخش کلیات در موارد [۲، ۳، ۴، ۵، ۶] به برخی از اصول دادرسی کیفری

اشاره کرده است که این اصول در تمام مراحل دادرسی باید رعایت شوند و عدم رعایت آنها، می‌تواند موجب نقض رأی در مراجع بالاتر شود.

کج

۱۱- به کدامیک از موارد زیر در تعریف آیین دادرسی کیفری، در قانون آیین دادرسی کیفری، اشاره نشده است؟

(تالیفی)

(الف) تعقیب متهمان

(ب) تعیین وظایف و اختیارات ضابطین دادگستری

(ج) تعیین مراجع صلاحیت‌دار

(د) هر سه مورد در تعریف آیین دادرسی کیفری ذکر شده است.

۱۲- «الف» با تابعیت ایرانی، در شهرضا در استان اصفهان، با پرداخت میباضی، از یک گروه تروریستی مرزهای غربی ایران همایتمالی می‌کند. در پرونده دیگر، «ب» با تابعیت اردنی، در کشور قطر، با اقدامی مشابه، از برنامه‌ریزی جهت اقدام تروریستی در شهر اهواز حمایت کرده و در زمان حضور وی در اصفهان دستگیر شده است. دادگاه صالح، به ترتیب، به ترتیب «الف» و «ب» کدام است؟

(ارشد سراسری ۹۸)

(الف) انقلاب تهران - انقلاب تهران

(ب) انقلاب اصفهان - انقلاب تهران

(ج) کیفری یک اصفهان - کیفری یک تهران

(د) انقلاب اصفهان - انقلاب اصفهان

پاسخنامه

۱ ج همان طور که در نکات گذشته نیز اشاره شد، قانون‌گذار با توجه به اهمیتی که تعیین مراجع صلاحیت‌دار در مباحث آیین دادرسی کیفری دارد، به این امر در تعریف آیین دادرسی کیفری اشاره نکرده است و همچنین به ادله اثبات اتهام نیز اشاره نکرده است رجوع شود به نکته شماره ۲.

۲ ج مستند به ماده ۹ قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم و ماده ۳۱۶ ق.ا.ج.ک.

ماده ۲- دادرسی کیفری باید مستند به قانون باشد، حقوق طرفین دعوا را تضمین کند و قواعد آن نسبت به اشخاصی که در شرایط مساوی، به سبب ارتکاب جرائم مشابه، تحت تعقیب قرار می‌گیرند، به صورت یکسان اعمال شود.

نکته ۱: منظور از مستند به قانون بودن دادرسی کیفری، اصل قانونی بودن رسیدگی و مستند به قانون بودن احکام دادگاه و سایر مراحل رسیدگی کیفری است که هم در قانون اساسی و هم در قانون مجازات اسلامی به آن اشاره شده است.

نکته ۲: قانون‌گذار، به قانونی بودن آیین دادرسی در ماده ۱۲ ق.ا.ج.ک، صراحتاً اشاره نموده است. این ماده چنین مقرر می‌دارد: حکم به مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی باید از طریق دادگاه صالح

به موجب قانون و با رعایت شرایط و کیفیات مقرر در آن باشد.

- نکته ۳:** آیین دادرسی کیفری، دو هدف را دنبال می‌کند: یکی اعاده نظم مختل شده به وسیله جرم ارتكابی و دیگری حفظ حقوق و آزادی‌های اساسی افراد. این دو هدف، هر دو واجد اهمیت هستند و ایجاد تعادل میان آن دو، هدف واحدی است که آیین دادرسی کیفری به دنبال آن است. به عبارت دیگر، از یک طرف نباید به نام تأمین امنیت و حفظ نظم عمومی، حقوق دفاعی مهم نادیده گرفته شود و از طرف دیگر نباید به عنوان حمایت از حقوق و آزادی‌های فردی، از حفظ نظم عمومی غفلت ورزید. اشاره این ماده به تضمین حقوق طرفین دعوی نیز، در همین راستاست.
- نکته ۴:** عبارت اخیر این ماده، نمودی از اصل تساوی افراد در برابر قانون است.

ک

این عبارت در ماده ۲ ق.آ.د.ک، بیانگر گداهیک از موارد زیر است: «..... قواعد دادرسی کیفری باید نسبت به اشخاصی که به سبب جرائم مشابه در شرایط مساوی تمت تعقیب قرار می‌گیرند، به صورت یکسان اعمال شود.»

- (الف) اصل قانونی بودن رسیدگی کیفری
(ب) اصل تساوی افراد در برابر قانون
(ج) اصل تفسیر مشیق به نفع متهم
(د) هیچ یک

طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، حکم به مجازات و اجرای آن باید تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون باشد. این حکم، متضمن گداهیک از اصول مجازاتی زیر است؟ (کرامت ۹۸)

- (الف) «قانونی بودن مجازات» و «قانونی بودن دادرسی»
(ب) «قانونی بودن جرم و مجازات» و «شخصی بودن مسئولیت کیفری»
(ج) «قانونی بودن دادرسی» و «قانونی بودن جرم»
(د) «فردی کردن کیفر» و «شخصی بودن مجازات»

پاسخنامه

۱ ب رجوع شود به نکته ۴.

۲ الف

ماده ۳- مراجع قضایی باید با بی‌طرفی و استقلال کامل به اتهام انتسابی به اشخاص در کوتاه‌ترین مهلت ممکن، رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ نمایند و از هر اقدامی که باعث ایجاد اختلال یا طولانی شدن فرآیند دادرسی کیفری می‌شود، جلوگیری کنند.

نکته ۱: بی‌طرفی (عدم وابستگی به طرفین دعوا)، استقلال (بی‌طرفی و استقلال قاضی دادگاه) و رسیدگی به اتهام در کوتاه‌ترین مهلت ممکن از ویژگی‌های یک دادرسی منصفانه است.

نکته ۲: در نظام دادرسی کیفری ایران، هم در قانون جدید و هم در قانون سابق، اصل بی‌طرفی مقام

قضایی، مورد تأکید مقرر قرار گرفته است. به این ترتیب که به منظور تضمین بی طرفی و پرهیز از هرگونه شبهه جانبداری از یکی از طرفین دعوای کیفری، دادرسی که پرونده به او ارجاع شده، در موارد رد دادرسی باید از رسیدگی به پرونده خودداری ورزیده و امر رسیدگی را به قاضی دیگری واگذار نماید.

نکته ۳: علاوه بر موارد رد دادرسی که در ق.آ.د.ک به آن‌ها اشاره شده است، این ماده صراحتاً به بی طرفی و استقلال کامل قاضی دادگاه اشاره نموده است.

نکته ۴: اطالعه دادرسی یکی از معضلاتی است که نظام قضایی ایران چند سالی است که گرفتار آن است و از همین روست که قانونگذار در این ماده، قضات را مکلف به رسیدگی به پرونده، در کوتاهترین مهلت ممکن کرده و آن‌ها را از هر اقدامی که باعث طولانی شدن فرآیند دادرسی می‌شود، منع نموده است.

که

(تالیفی)

اصل بی طرفی مقام قضایی

الف) صراحتاً در قانون آیین دادرسی کیفری پیش‌بینی شده است.

ب) صراحتاً در قانون مجازات اشخاص پیش‌بینی شده است.

ج) صراحتاً در قانون آیین دادرسی کیفری پیش‌بینی نشده است.

د) موارد الف و ب

رسیدگی توسط دادرسی که دارای موارد رد است کدام اصل دادرسی را نقض می‌کند؟ (تفاوت ۹۷)

الف) ترافی بودن دادرسی ب) برائت ج) استقلال د) بی طرفی

پاسخنامه

۱ الف مستند به ماده ۳ ق.آ.د.ک.

۲ د مستند به ماده ۳ ق.آ.د.ک جهت رد دادرسی برای تضمین بی طرفی قضایی در قانون پیش‌بینی شده است.

ماده ۴- اصل، برائت است. هرگونه اقدام محدودکننده، سالب آزادی و ورود به حریم خصوصی اشخاص جز به حکم قانون و با رعایت مقررات و تحت نظارت مقام قضایی مجاز نیست و در هر صورت این اقدامات نباید به‌گونه‌ای اعمال شود که به کرامت و حیثیت اشخاص آسیب وارد کند.

نکته ۱: اصل برائت، یکی از اصول تضمین‌کننده حقوق و آزادی‌های فردی و مهم‌ترین اصل در

دادرسی کیفری است که مطابق آن، هرکس بی‌گناه فرض می‌شود، مگر اینکه ارتکاب او به جرم،

به اثبات برسد. در جریان رسیدگی‌های کیفری، متهم نیز، از این حق برخوردار است که بی‌گناه

فرض شود تا آنکه ارتکاب جرم منتسب به او، به‌موجب حکم قطعی دادگاه ثابت شود. با رعایت

این اصل، کرامت انسانی متهم رعایت می‌گردد و وی می‌تواند تا آخرین لحظه قطعی شدن حکم محکومیت خود، از تمامی امکانات دفاعی موجود بهره‌گیرد.

نکته ۲: بند ۲ ماده ۱۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (۱۹۶۶) که به امضای دولت و تصویب مجلس ایران نیز رسیده و طبق ماده ۹ قانون مدنی، در حکم قانون بوده و در دادگاه‌ها نیز لازم‌الاجراست، در خصوص اصل برائت چنین مقرر می‌دارد: هرکس متهم به جرمی شود، تا زمانی که بزهکاری او مطابق قانون به اثبات برسد، بی‌گناه فرض می‌شود.

هم‌چنین اصل ۳۷ قانون اساسی کشورمان، بیانگر اصل برائت است که مقرر می‌دارد: اصل، برائت است و هیچ‌کس از نظر قانونی مجرم شناخته نمی‌شود، مگر اینکه جرم او در دادگاه صالح ثابت شود. بند ۲ ماده واحده قانون حقوق شهروندی نیز تأکید می‌کند که: تا جرم در دادگاه صالح اثبات نشود و رأی مستند و مستدل به مواد قانونی و یا منابع فقهی معتبر (در صورت نبود قانون)، قطعی نگردد، اصل بر برائت متهم بوده و هرکس حق دارد در پناه قانون از امنیت لازم برخوردار باشد.

نکته ۳: پذیرش اصل برائت، آثاری دارد که مراجع قضایی ملزم به رعایت آن هستند. این آثار عبارتند از:

۱- مسئولیت ارائه دلیل مجرمیت متهم، برعهده دادستان است که در دعوی عمومی، طرف اصلی متهم محسوب می‌شود. اما اثر نفعیت اصل برائت، که متجر به لزوم اثبات مجرمیت متهم توسط مرجع تعقیب‌کننده می‌شود، این نتیجه را در پی دارد که پس از اثبات این امر، در صورت ادعای وجود یک عامل توجیه‌کننده، نظیر دفع مشروع یا هر عامل دیگری که سبب سلب مسئولیت کیفری یا مجازات از متهم شود؛ نوبت به متهم می‌رسد که وجود چنین عاملی را اثبات نماید و این، مقتضای همان قاعده عمومی «البینه علی المدعی و الحسد علی من انکر» است.

۲- چون اصل بر بی‌گناهی متهم است، وی مجبور بر اثبات بی‌گناهی خود نیست؛ چرا که اصل، نیاز به اثبات ندارد.

۳- برای اثبات گناهکاری متهم، وی مجبور به اعتراف به ارتکاب جرمی که به او نسبت داده می‌شود، نیست.

۴- در موارد تردید در حکم قانون یا در موضوع آن، باید تفسیر شک به نفع متهم، کرد و به اصل برائت پایبند بود، چرا که اصل بر برائت است و خروج از اصل، نیازمند دلیل است نه بقاء بر اصل.

۵- آزادی فوری متهم پس از صدور حکم برائت وی از سوی دادگاه، حتی قبل از قطعیت حکم، یکی دیگر از آثار اصل برائت است.

کتاب

(تالیفی)

اصل برائت در کدام یک از قوانین زیر پیش‌بینی شده است؟

الف) قانون اساسی

ب) قانون آیین دادرسی کیفری

ج) ماده واحده قانون احترام به آزادی مشروع و حفظ حقوق شهروندی

د) هر سه مورد

پاسخنامه

۱) د اصل برائت علاوه بر اینکه در قانون اساسی پیش‌بینی شده است، صراحتاً در قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳ و قانون آیین دادرسی کیفری، نیز پیش‌بینی شده است. به علاوه بند ۲ ماده ۱۴ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی که به تصویب مجلس ایران نیز رسیده است، اصل برائت را صراحتاً مورد پذیرش قرار داده است.

ماده ۵- متهم باید در اسرع وقت، از موضوع و ادله اتهام انتسابی آگاه و از حق دسترسی به وکیل و سایر حقوق دفاعی مذکور در این قانون بهره‌مند شود.

نکته ۱: این ماده اگر اصل ترافعی بودن رسیدگی‌های کیفری به‌عنوان یکی از ویژگی‌های نظام دادرسی انتظامی است هر منهای این اصل، دادرسی با حضور طرفین دعوا انجام می‌گیرد. شاکی و مشتکی‌عنه، از ادله و مناقشات یکدیگر آگاه‌شده و هرگاه اعتراضی داشته باشند، اعلام می‌نمایند تا زوایای پنهان موضوع متنازع‌فیه در دادگاه روشن شود.

نکته ۲: حق اطلاع متهم از اتهام خود و ادله آن و همچنین حق دسترسی به وکیل، محدود به زمان و مکان خاصی نبوده و در تمام مراحل باید رعایت شود. (خالقی، علی، نکته‌ها در آیین دادرسی کیفری، چاپ نهم ص ۳۰)

ماده ۵ ق.آ.د.ک مقرر داشته که: متهم باید در اسرع وقت از موضوع و ادله اتهام انتسابی آگاه گردد. این امر بیانگر کدامیک از موارد زیر است؟

(تالیفی)

الف) علنی بودن رسیدگی

ب) توافقی بودن رسیدگی

ج) غیرترافعی بودن رسیدگی

د) غیرعلنی بودن رسیدگی

پاسخنامه

۱) ب آگاهی متهم از ادله اتهام انتسابی، نشانگر پذیرش ترافعی بودن رسیدگی از سوی مقنن ایران است و این امر تا حدودی ویژگی تفتیشی بودن مرحله تحقیقات مقدماتی را در نظام دادرسی کیفری ایران تعدیل نموده است.

ماده ۶- متهم، بزه‌دیده، شاهد و سایر افراد ذی‌ربط باید از حقوق خود در فرآیند دادرسی آگاه شوند و ساز و کارهای رعایت و تضمین این حقوق فراهم شود.

نکته ۱: یکی از معیارهای دادرسی منصفانه و عادلانه که در اسناد حقوق بشری به آن تأکید شده است، برخورداری متهم از حقوق خود در فرآیند دادرسی و لزوم آگاه کردن متهم در مورد داشتن این حقوق است.

نکته ۲: لزوم آگاهی یافتن زودهیبه از حقوق خود در فرآیند دادرسی کیفری، نشانگر توجه زودهیبه شناسانه قانون‌گذار به شخص زودهیبه است؛ به عبارت دیگر، آگاهی یافتن زودهیبه از حقوق خود در فرآیند دادرسی از راه‌آورد‌های زودهیبه‌شناسی به‌منزله یکی از علوم جنایی تجربی است.

نکته ۳: مقصود از سایر افراد ذی‌ربط در فرآیند دادرسی، مطلع، اعلام‌کننده جرم و خانواده آن‌ها و خانواده افراد مذکور در این ماده است. که بر طبق قانون حاضر باید از حقوقی از جمله، حق حمایت در برابر تهدیدات برخوردار شوند. به‌عنوان نمونه نکته ماده ۹۷. (رجوع کنید، همان، ص ۳۶)

کس

۱۱ آگاه کردن متهم از حقوق خود در فرآیند دادرسی کیفری:

(تفسیری)

- الف) از اختیارات مقام قضایی است.
 ب) تکلیف مقام قضایی است.
 ج) از اختیارات ضابطین دادگستری است.
 د) در قانون آیین دادرسی کیفری به‌سکوت ذکر نشده است.

پاسخنامه

۱۱ ب با توجه به وجود لفظ «باید» در متن ماده ۶ ق.آ.د.ک، آگاه کردن متهم از حقوق خود در فرآیند دادرسی کیفری، از تکالیف مقام قضایی اعم از قضات دادسرا و دادگاه است.

ماده ۷- در تمام مراحل دادرسی کیفری، رعایت حقوق شهروندی مقرر در «قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۵» از سوی تمام مقامات قضایی، ضابطان دادگستری و سایر اشخاصی که در فرآیند دادرسی مداخله دارند، الزامی است. متخلفان علاوه بر جبران خسارات وارده، به مجازات مقرر در ماده (۵۷۰) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ محکوم می‌شوند، مگر آن که در سایر قوانین مجازات شدیدتری مقرر شده باشد.

نکته ۱: رعایت حقوق مقرر در قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی، تکلیف کلیه محاکم عمومی، انقلاب، نظامی و دادسراها و ضابطان دادگستری است. این تکلیف، هم به‌موجب صدر ماده واحده قانون مذکور و هم، ماده ۷ ق.آ.د.ک، بر عهده نهادهای مذکور گذاشته شده است. به‌نحوی که عدم رعایت قانون مذکور توسط محاکم، جرم و قابل مجازات قلمداد شده است.